

O ZI

DIN VIAȚA

Pentru copiii din Zizin, a merge la GRĂDINIȚĂ înseamnă a schimba spațiul INSALUBRU și rece în care locuiesc cu o încăpere călduroasă, plină de jucării. Aflați cum au fost convinși PĂRINȚII acestor copii să îi trimită zilnic la grădiniță.

UNOR PREȘCOLARI

Poveste universală

E aproape ora prânzului. Primele două grupe de „grădinari” mai repetă o dată cântecul pe care îl vor spune de Ziua Mamei, după care își iau hainele din dulap și se grupează câte doi în fața ușii. Dincolo de aceasta, câteva mame tinere îi așteaptă zgribulite. Clădirea cu ferestre vopsite colorat din curtea școlii din Târlungeni a fost gândită drept spațiu pentru activitățile școlare de după-amiază. Construită de o echipă de voluntari din Marea Britanie aduși de organizația locală FAST, și-a schimbat destinația în momentul creșterii numărului de preșcolari, o consecință a programului „Fiecare Copil în Grădiniță”, demarat de Asociația Ovidiu Rom, prin care aceasta și-a propus să facă din educația timpurie o resursă disponibilă tuturor copiilor săraci din România. Dincolo de zidurile școlii se întinde „comunitatea”. Mergem pe urmele copiilor alături de mediatorul școlar (o persoană care are destulă trecere în comunitate încât să intermedieze relația acestora cu școala și cu autoritățile locale). Cîțiva cîini cu priviri flămînde populează ulița desfundată. De o parte și de alta a ei, case săsești, cum se găsesc prin părțile Brașovului, se înșiră găunoase, precum dantura stricată a locuitorilor din ele. Mai toate porțile de tablă sînt scrise sîngaci cu creta și stau drept măturie a procesului de școlarizare din ultimii ani. Din cînd în cînd, trec grăbiți pe lîngă noi localnici, intră în curți sau se mulțumesc să stea în poartă. „Cu ce umblă doamnele?” „Vor să vorbească cu cei care au copii la grădiniță. Sînt cu tichetele.” Prima casă în care intrăm e o încăpere joasă și întunecoasă. Înăuntru e cald și umezeală, două paturi, o sobă cu plită și cîteva haine afumate puse pe culme la uscat. Bunica nu pierde ocazia să ne spună că e bolnavă și că îi ajută pe tineri cu pensia ei. Mama leagănă pe brațe o fetiță cu ochi verzi, iar cînd aceasta începe să scîncească o pune la sîn. Strigă blînd la cei doi băieți care călăresc două paturi în care încerc să îngrămădesc imaginar întreaga familie. Unul dintre băieți are șase ani și din toamna trecută merge la grădiniță. În schimbul prezenței sale zilnice, familia primește cupoane valorice de 50 de lei pe

lună, cu care poate cumpăra mîncare și detergenți. Pe lîngă alocația copiilor, pensia bunicii e singurul venit al familiei. Deși stau la curte, nu au nici un petec de grădină, nici găini sau alte orătănii. „N-am mai ținut găini, că le mîncau cîinii vecinilor.” A doua casă în care intrăm ne trimite direct în Evul Mediu. Mediatorul nu intră înăuntru și aflăm mai firziu că s-a ferit să ia păduchi. În vîrf unuia dintre paturi stau doi copii cu priviri fixe, un băiat și o fetiță. Sînt în fundul gol amîndoi, murdari și muți. Nu au nici o reacție la vederea noastră. Își

păstrează privirea fixată într-un punct. În celălalt pat, sub o pătură care n-a văzut albia niciodată, doarme o fetiță de vreun an. Băiatul e mare, merge la grădiniță, dar astăzi mama l-a învoit pentru că n-a avut cu ce să-l îmbrace. A luat niște detergent pe datorie de la magazin ca să-i spele pantalonii. Regula e că dacă vor să primească tichetele de la Ovidiu Rom la sfîrșitul lunii, părinții trebuie să-și trimită copiii zilnic la grădiniță. Au dreptul la scutiri medicale date de medicul de familie sau la trei zile de scutiri făcute de părinți care trebuie să anunțe pînă la nouă dimineata de ce nu i-au trimis la grădiniță. O singură absență nemotivată duce la pierderea tichetelor pe luna respectivă. În ușă, lîngă sobă, doi bărbați se încălzesc la foc, în picioare. Nu lucrează nici unul, spun că n-au unde și au pierdut inclusiv ajutorul social pentru că s-au dus alcoolizați la lucru. Privindu-i pe oamenii aceștia îmi dau seama că nu are sens să-i întreb de ce își dau copiii la grădiniță sau dacă înțeleg beneficiile educației pentru copii. Pînă să ajungă

FOTO: ALINA BAISAN

ELLEreportaj

„Copiii aceștia NU ȘTIAU să stea zece minute pe scaun, nu știau să TACĂ, nu știau să spună cum îi cheamă sau să țină un CREION în mână.“

trebuie ca să tragi curent într-o casă? Dacă vă ajut pe voi, o să vină toți să îi ajut. Eu nu am bani. Aici e școală.” Bărbatul pleacă dezamăgit, soția lui îl urmează.

niște persoane mature, cu 12 clase, eligibili pe piața muncii, acești copii au în față iadul vieții de fiecare zi. Pentru ei încăperea curată și încălzită de la grădiniță, unde se pot juca cu ceilalți copii, unde primesc lapte și corn în fiecare zi, pare un colt de rai. În fața casei, coji de cartofi, jucării, resturi de Pampers și haine stau de-a valma înghețate în niște munți de gunoi. Părinții așteaptă primăvara ca să facă curat. Plecăm spre cea de-a treia casă. Aici semnele bunăstării se văd de la intrarea în curte: teropane prinse în pereții de chirpici, două rînduri de gresie în camera care servește și drept bucătărie și, mai important decît asta, o oală cu mîncare de cartofi fierbînd pe plită. Toate acestea sînt dovada clară că unul dintre părinți are loc de muncă. Lucrează la salubritatea unei pietre și cîștigă în jur de cinci sute de lei pe lună.

Cu foarte mici variațiuni, aceasta este povestea copiilor din comunitatea de romi din Tărlungeni. E o poveste universal valabilă pentru oricare dintre comunitățile de romi din țară, prinsă între următoarele constante: părinți cu maximum 6-7 clase care lucrează cel mult ca zilieri, care de multe ori nu și-au părăsit niciodată satul în care s-au născut; șase-șapte frați și surori acasă; iminentul abandon școlar provocat de lipsa banilor pentru hrană, rechizite și îmbrăcăminte și reîntrarea în cercul vicios al celor mari. „Ce poate rupe cercul vicios al sărăciei?”, mă întreb. Mediatorul ne propune să ne întoarcem la școală. Ne-ar mai duce la cîteva case, dar îi e frică de cîinii suspect de pașnici care se înșiră pe uliță.

Directoarea cu puteri nelimitate

În cancelaria școlii din Tărlungeni, Mihaela Popoiu completează niște hîrtii. Un cuplu tînăr bate timid la ușă și se îndreaptă spre ea. Colegii servesc suc și prăjituri. Unul dintre profesori își aniversază ziua. Nu aud ce spune bărbatul, dar pot înțelege imediat din reacția doamnei Popoiu. „De unde să vă pun eu curent!? Voi știți cîți bani

Dacă judeci după scena de mai sus, ai zice că directoarea e o femeie rea, cîinoasă. Dar faptul că niște oameni au crezut, în naivitatea lor, că ea le poate aduce lumină în casă demonstrează că femeia a făcut multe pentru comunitatea din spatele zidurilor. E de zece ani directoare la școala asta și nu de puține ori și-a depășit fișa postului. În biroul ei stau zeci de dosare cu aplicații la diverse programe guvernamentale și neguvernamentale. Așa a reușit să pună fundația unei grădinițe noi și să ofere copiilor din satul Zizin un spațiu adecvat pentru grădiniță, într-un sat vecin, Cărpiniș. Chiar dacă asta a presupus să se urce chiar ea la volanul microbuzului, atunci cînd șoferul Primăriei nu a reușit să ajungă. „Voi acum vedeți partea frumoasă a lucrurilor, vedeți rezultatul cîtorva luni de muncă din partea educatoarelor noastre. Copiii aștia nu știau să zică cum îi cheamă, nu știau să se spele pe mîini sau să țină un creion în mână. Își făceau nevoile în curtea școlii, beau apă din vasul de toaletă. Nu știau să stea pe scaun zece minute, nu știau să tacă. Nu vă puteți imagina cum a fost cînd au venit.” Pare o femeie de fier, cînd coboară de la volanul unui 4x4, dar imediat i se înmoaie glasul cînd dă cu ochii de un elev scos afară din oră: „Ce-ai făcut, mă? De ce te-a pedepsit doamna?”. Cînd au aplicat pentru programul Asociației Ovidiu Rom, aveau în jur de 60 de copii înscrși la grădiniță, din care abia dacă veneau constant 20. „Rar vedeai un copil care să vină zilnic la grădiniță timp de o săptămînă”, își amintește ea. De cînd a demarat programul „Fiecare Copil în Grădiniță” al Asociației Ovidiu Rom, împreună cu Primăria, care s-a angajat să asigure haine și încălțăminte, numărul copiilor aproape s-a dublat. Clădirea din curtea școlii a devenit neîncăpătoare, așa că acum se lucrează în două schimburi cu cele patru grupe. Patru educatoare, dintre care două plătite de Primărie, asigură educația copiilor. „Acum merg cu 50 de copii mai mulți la grădiniță și ar fi mai mulți, dar nu avem suficient spațiu. La anul vom coborî vîrsta de recrutare la patru ani. Noi nu vrem să recunoaștem, dar oamenii își trimit copiii zilnic doar pentru că primesc în schimb acele tichete de la Ovidiu Rom. Dar indiferent de motivația lor, rezultatele se văd. Toți copiii care au fost la grădiniță înainte să vină în clasa I sînt acum la școală. Fără educație timpurie, ei nu fac față școlii”, spune directoarea. La demararea proiectului, cînd asistenții sociali împreună cu membrii Ovidiu Rom au pornit la recrutarea copiilor eligibili pentru program, au constatat cu surprindere că unii părinți nu numai că nu știau cum îi cheamă pe copii, dar nu știau să spună cu exactitate nici cîți copii au. Metodologia strictă a programului asociației îi obligă acum pe părinți să se implice în educația copiilor lor. În fiecare zi, un părinte din comunitate însoțește copiii la grădiniță, participînd la activități alături de aceștia. O dată pe lună se organizează ziua părinților, unde aceștia sînt invitați să participe cu copiii ➤

ELLEreportaj

lor la activități educative. Astfel, părinții nu numai că au habar ce fac copiii lor când sînt plecați la grădiniță, dar pot continua și acasă exercițiile cu ei. Sfînd de vorbă cu mai multe mame din comunitate, am aflat că și ele au remarcat schimbări. Copiii lor știu acum poezii, știu să spună cum îi cheamă, să numere sau să spună în ce zi din săptămîină sînt. Unele dintre ele au observat schimbări în vorbire, mulți preșcolarii avînd dificultăți mari de comunicare în momentul intrării la grădiniță.

În microbuz, cu copiii

Pe la opt, ulițele din satul Zizin se umplu de copii cu ghiozdanele în spate. Merg ținîndu-se de mînă, mai mari și mai mici, cu cîte un cîine pășind în urma lor. La și jumătate apar și mamele cu preșcolarii de mînă. Se adună în dreptul bisericii pentecostale, în mansarda căreia a funcționat pînă de curînd grădinița satului. Mulțumită eforturilor directoarei și ale Primăriei, copiii merg acum la o grădiniță mai mare, la cîțiva kilometri distanță, în satul Cărpiniș. „Cînd le-am spus că vrem să mutăm copiii în altă parte, ne-am confruntat cu reticența părinților. Așa că am urcat 80 de părinți în microbuzele școlare și i-am dus să vadă spațiul.” Așa i-au convins. Comunitatea din Zizin e puțin diferită de cea din Tărlungeni, deși aceste localități sînt despărțite de cîțiva kilometri. Nu numai că numărul de gospodării este dublu, dar oamenii sînt mai ranchiunoși. Mulți dintre ei nu au înțeles nici acum de ce unele familii au fost incluse în program și altele nu. Criteriul celor de la Ovidiu Rom nu a fost etnia, ci gradul de sărăcie. Asistenții au făcut anchete din casă în casă pentru a stabili venitul real pe cap de familie, luînd în calcul starea locuinței, numărul de animale sau chiar de mașini. Intrînd într-unul din magazinele satului, am aflat de la proprietară că ea nu-și trimite copilul la grădiniță pentru că nu primește tichete sociale. Deși din punct de vedere financiar poate fi considerat un copil privilegiat în sat, băiatul proprietarei de magazin este, de fapt, privat de dreptul de a merge la grădiniță. Odată cu el și alți copii ai căror părinți refuză să-i dea la grădiniță pentru că nu primesc tichete sociale. Revenind la copii, sînt într-unul din cele trei microbuze care transportă preșcolarii către grădinița din Cărpiniș. Două fetițe mi-au făcut loc pe bancheta din spate și acum se întrec care să mă impresioneze cu cunoștințele lor. Încep toți odată o poezie, dar la un moment dat una mai vorbăreacă rămîne singură în centrul atenției. Îmi arată că știu să numere, știu cîtece cu oameni de zăpadă și știu zilele săptămîinii. Drumul pînă la grădiniță trece repede, ca într-o excursie. Ajunși aici, își lasă toți hainele în cuier și se lînesc cîte patru de caloriferele din clasă, să se încălzească. Înconjuțați de pereți pictați și tapetați cu planșe, copiii încep lecția de pictură. Pentru cîteva ore, vor uita de viața în alb și negru de acasă.

Cîteva concluzii personale

Nu am pornit cu nici un fel de prejudecăți în documentarea acestui reportaj. Deși știam în mare cu ce se ocupă Asociația Ovidiu Rom, nu știam ce anume mă așteaptă în cele cîteva sate aflate la un sfert de oră de Brașov. Nu fusesem niciodată într-o comunitate de romi și nu știam ce înseamnă asta. Am fost șocată de sărăcia în care trăiesc oamenii aceștia, deși nu-mi sînt străine familiile amărîte de la bunicii mei din sat. Mai mult decît ațit, am fost șocată de cît de compact sînt așezate casele romilor în interiorul satului și m-a izbit semnificația cuvîntului „ghetou”. Deși m-am plimbat cu întrebări incomode pe ulițele satului lor și le-am făcut fotografii, am fost primită în casele mai mult decît modeste cu un fel de căldură și sinceritate. Din nu știu ce obsesie birocratică, după ce stăteam de vorbă cu ei, mă întrebau dacă trebuie să semneze vreo hîrtie. Da, sînt săraci și murdari și trăiesc din alocația copiilor. Dar încercă tu să îți găsești de lucru

Unele mame
au observat
SCHIMBĂRI
la nivelul
VORBIRII,
mulți preșco-
lari avînd difi-
cultăți **MARI**
de comunicare
în momentul
INTRĂRII la
grădiniță.

FOTO: ALINA BĂISAN

în condițiile în care nu ai terminat nici patru clase și nu știi practic să faci nimic. Deși calculatorul meu conține sute de fotografii cu copii frumoși, am rămas șocată de cît de mulți copii cu trăsături frumoase am văzut în cele două sate. Și mamele acestor copii aveau părul negru intens, nevopsit, dar fața și trupul îmbătrînite prea repede de sarcinile timpurii și grijile interminabile. Nu sînt convinsă că dacă aș fi mers din poartă în poartă într-un sat românesc, chestionînd lumea de ce nu își trimite copiii la grădiniță și la școală, n-aș fi primit în locul zîmbetului lor rușinat o poartă trîntită în față. Probabil nu vor avea posibilitatea și înțelepciunea să-și țină copiii la școală mai mult de cele zece clase obligatorii, dar copiii lor, înainte de a ajunge în clasa I, știu să numere și să își scrie numele pe litere. Cam ce știam și eu cînd aveam șapte ani. ■

Alina Băisan

